№ 13 Երեքշաբթի Փետրվարի 4 **1886** Երեքշաբթի Փետրվարի 4 № 13

ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ **1886** ԹՒԻՆ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, շաբաթը երեք անգամ, նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք ստանում ենք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլ է, տասն և մէկ ամսվանը 9 րուբլ, վեց ամսվանը 6 րուբլ:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ և պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ պավիլիօնում: ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ գտնվում է Բարօնսկի և Բազարնի փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը, № 12 բնակարանում: Ուղղակի մուտքը Բազարնի փողոցից է, Բէժէսլէննայա Ուպրավայի դիմաց:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻՑ «Մշակին» գրվելով կարելի է վճարել 25 ֆրանկանոց թղթադրամով:

Թիֆլիսում «ՄՇԱԿԻ» համարները հատով ծախվում են 7 կոպէկով պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ պավիլիօնում, պ. ՏԷՐ-ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ ծխախոտի մագազինում (Կովկաս հիւրանոցի տակ) և պ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ ծխախոտի մագազինում (Վօրօնցովի արձանի դիմաց):

Յայտարարութիւնները, ամեն լեզուներով, ընդունվում են ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ և պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ մօտ: Յայտարարութիւնների իւրաքանչիւր բառին վճարվում է 2 կոպէկ:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, բաց է ամեն օր, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ, իսկ կիրակի օրերը առաւօտեան 10—12 ժամ:

Կայսերութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Հասցէն փոխելու ժամանակ պէտք է ուղարկել խմբագրութեանը 28 կոպէկ կամ 4 հատ 7 կոպէկանոց փոստային մարկա:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դարձեալ ժողովրդական դասախօսութիւնների մասին:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Երևանից: Ներքին լուրեր: — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Մեր շուրջը ապրողները:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԴԱՐՁԵԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

—

Մենք լսում ենք, որ „Մշակի“ մեր 10 և 11 համարներում տպված առաջնորդող յօդուածները ժողովրդական դասախօսութիւնների մասին, դարձրին իրանց վրա Թիֆլիսի Արհեստաւորաց դպրոցի վարչութեան ուշադրութիւնը:

Մենք կրկնում ենք, որ եթէ կազմակերպվէր ժողովրդական հրապարակական ընթերցանութիւնների դասախօսների խումբը,— ամենքից յարմար կը լինէր այդ տեսակ խումբ կազմակերպել Արհեստաւորաց դպրոցի վարիչների աջակցութեամբ և նոյն իսկ յիշեալ դպրոցում կարգել այդ տեսակ ժողովրդական դասախօսութիւններ: Թէև դպրոցի շինութիւնը բաւական ընդարձակ, մեր սաած նպատակին յարմար դահլիճներ չունի, բայց ամենից յարմար կը լինէր, մեր կարծիքով, կարգել այդ դասերը նոյն դպրոցի ներքնայարկում գտնվող հիւանութեան ահագին և գեղեցիկ արհեստանոցում:

Մենք չենք կարող չը յայտնել մեր ուրախութիւնը որ մեր յայտնած մտքերը արձագանք են գտնում այնպիսի շրջանում, ինչպէս է Թիֆլիսի Արհեստաւորաց դպրոցի վարչութիւնը, որի սրտին ամենից մօտ պէտք է լինի ստորին, աշխատող ամբոխի կրթութեան գործը:

Պէտք է օգուտ քաղել գործի աջողութեան համար այդ համակրութիւնից, քանի որ նա կայ և դեռ չէ սառել: Ռուսաց ժողովրդական առածը շատ ճիշդ է ասում „куй желѣзо, пока горячо“.

Այդ կողմից ամերիկացիք ունեն երկու շատ գեղեցիկ սկզբունքներ, որոնցով առաջնորդվում են իրանց բոլոր ձեռնարկութիւնների մէջ. նախ՝ անմիջապէս օգուտ քաղել գործի սկզբում դէպի սկսվող ձեռնարկութիւնը յայտնվող համակրութիւնից ու ոգևորութիւնից և երկրորդ՝ երբեք չը սկսել որ և է գործ մեծ, ընդարձակ չափերով, այլ ընդհակառակն շատ համեստ սահմաններով, սահմանափակ չափերով, և յետոյ, հանգամանքներին նայելով, հետզհետէ ընդարձակել ձեռնարկութիւնը, հասցնելով նրան ժամանակով նոյն իսկ ամենալայն, ամենաընդարձակ կազմակերպութեանը:

Այդ է պատճառը որ մեր կարծիքով լաւ կը լինէր, եթէ Արհեստաւորաց դպրոցի կառավարիչը առ ժամանակ հրաւիրէր ռուսաց, հայոց և վրաց ժողովրդական ընթերցանութիւնների դասախօսների խումբը կազմելու համար իւրաքանչիւր ազգութեանը պատկանող չորս չորս անձանց, որոնք ընդունակ լինէին այդ գործն առաջ տանելու, կազմէր նրանցից մի յանձնաժողով, նրանց օգնութեամբ մշակէր ժողովրդական դասախօսութիւնների կազմակերպութեան մի լիակատար, թէև փոքր չափերով մի ծրագիր և ներկայացնէր այդ ծրագիրը ուսումնարանական հոգաբարձուի հաստատութեանը:

Առժամանակ, կրկնում ենք, բաւական կը լինէր մացնել ծրագրի մէջ դասատուութեան չորս առարկայ. կրօն, մայրենի լեզու, թուաբանութիւն և ընդհանուր զարգացուցիչ, բարոյական և ժողովրդացրած գիտնական բովանդակութիւն ունեցող դասեր:

Այդ ծրագիրը կատարելու համար բաւական են իւրաքանչիւր ազգութեանը պատկանող դասախօսների խմբի մէջ չորս հոգի մասնակցողներ: Ժամանակով կարելի էր գրաւել և աւելի բազմաթիւ անձանց մասնակցութիւնը դէպի ժողովրդական դասախօսութիւնների գործը, դուցէ և հետզհետէ փոփոխելով և ընդարձակելով սկզբնական ծրագիրը, հանգամանքներին և պահանջներին նայելով:

Եւ որովհետև օրէնքով այդ տեսակ ժողովրդական դասեր կարելի է հաստատել միմիայն նահանգական քաղաքներում, ուստի Թիֆլիսի Արհեստաւորաց դպրոցին կից կազմակերպված դասախօսների յանձնաժողովը կարող էր ժամանակով դառնալ կովկասեան կենտրօնական մասնաժողով հրապարակական ժողովրդական դասախօսութիւնների և կառավարութեան թոյլտուութեամբ ունենալ հետզհետէ իր ճիւղաւորութիւնները մեր երկրի միւս նահանգական քաղաքներում,—Բագու, Երևան, Գանձակ, Քութայիս:

Մենք հաւատացած ենք որ մեր Արհեստաւորաց դպրոցի վարիչների աջակցութեամբ մեր առաջարկված օգտաւէտ և նոյն իսկ ա ն հ ր ա ժ ե շ տ ձեռնարկութիւնը կարող է շատ լաւ աջողվել և ժամանակով գեղեցիկ պտուղներ բերել:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

Յունվարի 25

Կովկասը եղել է միշտ գիտնականների ուսումնասիրութեան և հետազօտութեան առարկայ: Գիտութիւնների այս և այն ճիւղի բաւական մասնագէտները եկել են մեր երկիրը, հետազօտել ուսումնասիրել են նրան և իրանց աշխատութիւնների մասին հրապարակապէս զեկուցում տուել հասարակութեանը, հրաւիրելով տեղական կապիտալներին մշակել բնական հարստութեան աղ-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՄԵՐ ՇՈՒՐՋԸ ԱՊՐՈՂՆԵՐԸ

—

«Մշակ»-ի № 5-ի առաջնորդողը ընդունելով ամենայն համակրանքով, պարտաւոր եմ համարում ներկայ յօդուածով կատարել նրա մէջ յայտնած հրահանգները մեզ հետ ապրող օտարազգիների մասին:

Մեր տեսութեան առարկան հին Արցախն է և մասամբ Սիւնիքը, այսինքն այժմեան Գանձակի նահանգի մեծ մասը: Այդ ընդարձակ գաւառների հայ ազգաբնակութիւնը, ինչպէս յայտնի է, շատ հին ժամանակներից դրացի է մահմետական թուրք ազգութեան հետ:

Դարերի ընթացքում մահմետականը փոփոխակի համ հայի տէրն է եղել, համ նրա նիստ ու կացին հաղորդակից հարևանը. այդպիսով նա շփվել է մեր ազգութեան հետ և թողել է նրա ներքին և արտաքին կեցութեան մէջ շատ խոր հետքեր:

Յիշած գաւառների մահմետական ազգաբնակութիւնը թւով հաւասար կը լինի հայերին, եթէ աւել չը լինի. նա կազմված է շիա և սուննի աղանդներին հետևող թուրքերից և մի քանի առանձին ցեղերի քրդերից: Օտարազգի հարևանների շարքում պէտք է յիշել և մի քանի տասնեակ տարիներից ի վեր բնակութիւն հաստատած սակաւաթիւ ռուս աղանդաւորներին, մալականներին:

Թուրքերը և քրդերը առհասարակ բնակվում են երկրի դաշտային տեղերում, ուր կլիմայական պայմանները բաւական անյարմար են: Այդ պայմանները նրանց մէջ երկու տեսակ կեցութիւն են հաստատել՝ թափառական և հաստատաբնակ: Թափառականները գլխաւորապէս Կուր և Արաքս գետերի հովիտներում բնակվողներն են. դրանք ամառուայ չորս ամիսները (մայիսից մինչև սեպտեմբեր) անց են կացնում սարոտ տեղերում, ուր գտնում են չքեղ արօտատեղիներ իրանց անասուններին համար, որոնք գլխաւորապէս կազմում են նրանց հարստութիւնը: Բայց առհասարակ թէ թափառական և թէ հաստատաբնակ թուրքերի գլխաւոր պարապմունքներն են՝ այգեպահութիւն, անասնաբուծութիւն, շերամաբուծութիւն և երկրագործութիւն: Եւ այդ պարապմունքներով նրանք հայերից շատ առաջացած են և նրանցից անհամեմատ շատ բերքեր արտահանում ու վաճառում:

Նախ և առաջ խօսենք ազդեցութեան մասին:

Ով շատ թէ քիչ ուսումնասիրել է Ղարաբաղի հայոց կեանքը, նա անպատճառ նկատած կը լինի նրա մէջ թրքական հոգու տիրապետութիւնը: Իր սովորութիւններով, առանձնակի կենցաղավարութիւնով թուրքը երկար ժամանակ շատ հարստահարել է հայկական ինքնուրոյն ազգային կեանքը: Հետքերը այժմ էլ շատ թարմ են: Հայը այսօր էլ խնջոյքներում թրքական երգերով է հիանում, մեծ սիրով սերտում է այդ երգերը. իր սրտի ուրախ ու տխուր տրամադրութիւնը նա այսօր էլ արտայայտում է թրքական բանաստեղծութիւններով, որոնք այնքան զօրեղ են համարվում հիւսուածքի քաղցրութիւն, ոճի վսեմութիւն, միտք ու հոգի պարունակող գեղարուեստական շինուածքի պատճառով: Մեր ազգային հարազատ ժողովրդական բանաստեղծութիւնները բոլորովին գին ու նշանակութիւն չունեն, նրանք շատ աղքատ են ու հազուագիւտ: Ժողովրդական երգիչները, աշուղները, Ղարաբաղում, հայերի մէջ, թուրք լեզուով պատմում ու երգում են թրքական կեանքից, արևելքի այդ խայտաճամուկ կախարդական կեանքից վերցրած առասպելներ ու վէպեր. բայց նրանցից ոչ ոք երբէք չէր համաձայնուի հայերէն լեզուով պատմել, թէկուզ հէնց այդ իսկ պարսկական և արաբական բանաստեղծութիւնները: Հետաքրքրական է, որ հայ աշուղը կարողանում է այն աստիճան իւրացնել թուրք լեզուի դարձուածներն ու պատմելու եղանակը, որ հիացնում է իսկական թուրքերին. բայց իր մայրենի լեզուն նա համարեա չը գիտէ...

Ժողովրդական բանաստեղծութեան այդ տեսակ ընկճող ազդեցութիւնը աւերել աղաւաղել է և տեղային հայ լեզուն, մտցնելով նրա մէջ իր ճկուն ու ուժեղ դարձուածքները, անհամար բառերը: Բաւական չէ, որ ղարաբաղցի հային շատ անգամ դժուար է զանազանել որ և է թուրքից, որովհետև նրա հագուստը, կերպարանքն անգամ հարկադրում են ձեզ հիմնաւորապէս սխալվել. բաւական չէ այդ, լեզուն էլ մի սարսափելի խառնուրդ է թուրք մաքուր և հայ աղճատուած բառերի: Առանց այդ խառնակ կազմուածքի ղարաբաղցու լեզուն կենդանի չէ, անհամ է ինչպէս ամեն մի արհեստական շինուածք: Սիրելի և գործածական դարձնելով իր առածները, ասացուածքները, մի խօսքով բոլոր բանաստեղծական ֆանտաստիկական հիւսուածները, թուրք լեզուն դրանով հայ լեզուի տարրական մասերից մէկն է դառել. մայրենի լեզուն նրա շնորհիւ իբրև ստեղծագործող, ազգարարող ոյժ մեծ յարգանք չունի հայութեան մէջ. և ժողովրդի մարդիկ ամեն անգամ բանաստեղծական բնատուր ձիրքը թրքական բարբառի միջնորդութեամբ են արտայայտել:

Այսպիսի մեծ սէր ու համակրանք տածելով դէպի օտար լեզուն, ժողովուրդը բնականապէս չէր կարող հաղորդակից չը դառնալ օտար կեանքի ոգուն: Մտնելով տեղային հայկական կեանքի մէջ, մարդ իսկոյն նկատում է, որ հասարակ գռեհիկ դասը ունի բոլորովին նոյն սովորութիւնները, նոյն աւանդական նախապաշարմունքները, որոնք գոյութիւն ունեն թուրքերի մէջ. մինչև անգամ մի քանի կրօնական արարողութիւնների մէջ էլ մահմետական թուրքի և քրիստոնեայ հայի մէջ հազիւ կարելի է զանազանութիւն գտնել. այսպէս են, օրինակ, ուխտագնացութիւնները՝ երեխայ ծնելու, հիւանդութիւններից ու հոգեկան անհասկանալի ցաւերից բժշկվելու մտքով: Իսկ

բիւրները, որոնցով այնքան հարուստ է մեր երկիրը: Մենք յիշում ենք դեռ, որ մի երեք տարի սորանից առաջ, Բրեսլաուի համալսարանի հանքաբանութեան պրոֆէսոր պ. Անդր. Աբծրունի, որ ծանօթ է նոյնպէս և ռուսաց ընթերցող հասարակութեանը իր հետազօտութիւններով Ուրալեան լեռնաշղթայում, գալով մի քանի անգամ Կովկաս և հետազօտելով թէ Դաղստանը և թէ Գանձակի շրջակայքը, գտաւ այստեղ շատ հարուստ, կեանքի համար ամենահարկաւոր հանքեր:

Նա իր ժամանակին զեկուցում տուեց իր այդ հանքաբանական հետազօտութիւնների մասին և մի շարք յօդուածներով տեղական մամուլի մէջ հրաւիրում էր բանիմաց հասարակութեան ուշադրութիւնը Կովկասի անհամար բնական հարստութիւնների վրա. Նա առաջարկում էր ուսումնասիրել, մշակել հանքերը, որով մի կողմից կը սկսվի զարգանալ երկրի տնտեսական դրութիւնը, իսկ միւս կողմից, որպէս հետևանք վերջինի, երկրի ընդհանուր զարգացումը և յառաջադիմութիւնը աւելի լաւ պայմանների մէջ կը լինի:

Բայց և այնպէս, մինչև այժմ ոչ մի փորձ չը տեսանք դորա վերաբերութեամբ, և մեր երկիրը, որ այնքան հետաքրքրում է բազմաթիւ թէ ռուս և թէ եւրոպական մասնագէտ գիտնականներին, որ հարիւրաւոր գրական ուսումնասիրութիւնների նիւթ է դարձել, մեզ, բնիկներիս համար, մի տեսակ terra incognita է, անյայտ երկիր է:

Շատ ցաւալի երևոյթ է, ի հարկէ, որ այն ճշմարտութիւնները, որոնք արևմուտքում, կարելի է ասել՝ հնացել, պատմութեան սեփականութիւն են դարձել, մեզ համար դեռ անմատչելի են:

Ում յայտնի չէ որ անտառները, բնութեան այդ ամենամեծ պարգևներից մէկը, ջրի այդ բնական պահարանները, միշտ պէտք է պահպանել, նրանցից միշտ պէտք է խնայողաբար օգտվել, որպէսզի երկիրը միշտ թարմ, ուժեղ լինի: Մեր երկրի նախկին տիրապետողները—պարսիկներն անգամ խստօրէն պահպանում էին այդ պայմանը, իսկ մենք, կուլտուրայի և քաղաքակրթութեան նախանձախնդիրներս, մոռացութեան ենք տալիս այդ, գրեթէ, աւանդական կանօնը և անխնայ կերպով, առանց մի որ և իցէ հաշուի, կտրատում ենք մեր անտառները և պտղատու այգիները: Արարատեան դաշտը, որ մի ժամանակ ներկայացնում էր մի ամբողջ պարտէզ, այժմ օրէցօր սկսում է նկատելի կերպով մերկանալ. պտղատու այգիները, երկրի այդ զարդը, որոնք կազմում էին հարիւրաւոր ընտանիքների կեանքի մ ի ա կ ա ղ բ ի ւ ր ը, անխնայ կերպով կտրվում են և ծառայում են որպէս վառելիք, որի գինը տարուց տարի կրկնապատկվում և եռապատկվում է և շատ հաւանական է, որ մօտ ապագայում, եթէ այդ սիստեմը շարունակվելու լինի, Արարատեան դաշտը կը զրկվի իր գեղեցիկ այգիներից, հարիւրաւոր ձեռքեր, որոնք մինչև այժմ պարապում էին բացառապէս այգեգործութեամբ, պարապ կը մնան և կը կազմեն մի տեսակ պ ր օ լ ե տ ա ր ի ա տ, իսկ վառելիքի գինը կը դառնայ կատարելապէս լեգենդական....

Երևանի նահանգում երեք տեղ գտնվում են քարածուխի հանքեր և տորֆի ահագին տարածութիւններ. կարծում ենք, որ այդ երկու նիւթերն էլ շատ յաջող կերպով կարող են ծառայել որպէս վառելիք: Քարածուխի արդիւնահանութիւնը մեր երկրում, ուտեղ բանուորի վարձը այնքան սառր է, կարող է հազարաւոր ձեռքերի պրոֆեսիա դառնալ. այդ գործը կը կապէ մեր նահապետական վայրը անդադար հաղորդակցութեամբ այլ և այլ երկրների հետ և այլն, և դորանով կը բարձրանայ երկրի ընդհանուր կացութեան բարօրութեան մակերևոյթը:

Եթէ այդ աղբիւրները մշակվեն և այդ նիւթերը գործադրեն որպէս վառելիք, այն ժամանակ տնտեսական կրիզիսը, որ սպառնում է մեր երկրին, կարող է անցնել:

Մենք արդէն քանիցս անգամ առիթ ենք ունեցել տեղական ռուս լրագիրներում խօսելու այդ հարցի մասին և այժմ նորից կը դարձնենք հասարակութեան ա ռ ա ն ձ ի ն ուշադրութիւնը երկրի այդ առաջին հերթական խնդրի վրա, իսկ եթէ հարկաւորութիւն լինի, մենք դարձեալ կը վերադառնանք այդ հարցին: Ամենամեծ կարևորութիւն ունեցող բաները կրկնելը երբեք աւելորդ չէ, որովհետև մոլորութիւնը միշտ կրկին ու կրկին առաջ է գալիս:

Ս. Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր հայ բժիշկներից մին, որ այժմ մեր քաղաքի լաւ բժիշկներից է համարվում, բժշկապետ Սամսօն Մայսուրեանց, չը նայելով իր գործնական զբաղմունքներին, ունենալով բաւական ընդարձակ բժշկական պրակտիկա, այնու ամենայնիւ կարողանում է հետևել գիտութեանը, հետազօտութիւններ անել և հետզհետէ հրատարակել ուսումնական գրուածներ: Այդպիսով 1884 թւի նրա գրուածներից մեր ձեռքը հասաւ նրա փոքրիկ բրօշիւրը «Ueber das Milzgeräusch bei Febris intermittens» և նոյն տարւայ մի ռուսերէն բրօշիւրը «Случай выздоровленія діагональнаго перелома основанія черепа» որ, ինչպէս լսեցինք, բժշկական ընկերութեան կողմից պրէմիայի արժանացաւ. այնուհետև 1885 թւին նրա հրատարակված «Zwei Fälle von Extraction eines Blutegels aus dem Sinus Morgagni des Kehlkopfes»: Վերջապէս, նոյն 1885 թ. դոկտոր Մայսուրեանց հրատարակեց Բերլինի «Fortschritte der Medicin» բժշկական ամսագրի մէջ, որից առանձին բրօշիւրով արտատպեց, մի ընդարձակ ուսումնական հետազօտութիւն տ ե ն դ ի թէօրիայի մասին «Beitrag zur Theorie des Fiebers» վերնագրով:

—

ԿԱՐՍԻՑ, յունվարի 14-ից, մեզ գրում են: «Կիրակի, յունվարի 19-ին, տեղիս հայ երիտասարդութիւնը, ի պատիւ Գամառ-Քաթիպայի գրականական գործունէութեան 35 ամեայ տարեդարձի կը տայ թատերական-գրական երեկոյ: Կը կարդացվեն ի միջի այլոց Գամառ-Քաթիպայի ոտանաւորները: Թատրոնի մուտքում կառաջարկվեն ցանկացողներին մեր բանաստեղծի աշխատութիւններն առնել: Երեկոյթից գոյացած արդիւնքը կուղարկվի իրան Գամառ-Քաթիպային: Ցանկալի էր որ ուրիշ քաղաքներն ևս մեր փոքրիկ Կարսի օրինակին հետևէին»:

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են և հետևեալը: «Շատ ժամանակ չէ սրանից առաջ այն բնակարանում, որտեղ զետեղված է քաղաքային պօլիցիան, բալկոնի տակը քանդվեցաւ, բայց բարեբախտաբար այնպիսի ժամանակ, երբ փողոցում անցնող չը կար, եթէ ոչ մեծ դժբաղդութիւն կարող էր պատահել»:

—

«Тифлисскій Листокъ» լրագիրը հաղորդում է, որ յունվարի 26-ին Ս. Պետերբուրգից ուղևորվեց դէպի Թիֆլիս, անգլիական Վիկտորիա թագուհու հեռու ազգական կոմս Գլէյխէն, երկու ուղեկիցներով, որոնք են անգլիական կապիտան Գասսօն և միստըր Գրէգսօն: Այդ ճանապարհորդները Թիֆլիսից ուղևորվելու են Բագուի վրայով Պարսկաստան:

—

«Արձագանք» շաբաթաթերթը յոյս ունի, որ այս շաբաթ իրան կաջողվի վերջնականապէս կազմակերպել մեր բանաստեղծ Ռաֆայէլ Պատկանեանի 35 ամեայ յօբելեանի կարգադրիչ մասնաժողովը:

—

Նոյն շաբաթաթերթի խօսքերին նայելով, Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան փետրվարի 2-ին տուած պարահանդէսից ստացված արդիւնքը գործադրվելու է, գլխաւորապէս, մեր ազգային ուսումնարանների օգտին:

—

«Кавказъ» լրագրի պաշտօնական բաժնում տպված է, որ Թագաւոր Կայսրը բարեհաճել է հաստատել Թիֆլիսաբնակ հայազգի պ. Բարսեղ Մեղուխնօվին Թիֆլիսի բ ե լ գ ի ա կ ա ն հիւպատոսական գործակալի պաշտօնում:

—

«Արձագանքում» կարդում ենք որ մարտի 2-ին, կիրակի օր, Թիֆլիսի վիճակաւոր առաջնորդի կարգադրութեամբ, կատարվելու են քաղաքիս բոլոր հայոց եկեղեցիներում ժողովրդական պատգամաւորների ընտրութիւններ Ներսիսեան հոգևոր դպրոցի համար հոգաբարձուներ ընտրելու: Ընտրութեանը մասնակցելու են միայն իւրաքանչիւր եկեղեցու ծխականներ, որոնց կը ծանուցվի առանձին հրաւիրատոմսերով:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ ուղարկված է հետևեալը «Մշակի» մէջ տպագրելու համար: «Շաբաթ օրը, փետրվարի 8-ին, պ. Թաղիևի թատրոնում տեղի կունենայ պ. Խ. Կարա-Մուրզայի խմբերգական երեկոյթը, որ յետաձգված է եղել: Երեկոյթը երեք բաժանմունքից և 15 երգերից կը բաղկանայ: Խումբը բաղկացած է 40 հոգուց: Տոմսակները կարելի է ստանալ վաղօրօք միմիայն թատրոնի կասսայում»:

—

Չը նայելով որ մենք մի քանի անգամ «Մշակի» մէջ յայտնել էինք, որ դեկտեմբեր ամսից ուշ գրվողները «Մշակի» առաջին համարները չեն կարող ստանալ, դարձեալ մի մի տեղերից նամակներ ենք ստանում թէ «ձեր լրագրի № 1 չեմ ստացել, խնդրեմ ուղարկեցէք»: Եւ այդ տեսակ նամակներ գրողները նրանք են, որոնք գրվել են ոչ թէ միայն յունվարին, բայց յունվարի վերջերում մինչև անգամ, այն ինչ մենք յայտնել ենք հոկտեմբեր ամսին մեր «Յայտարարութեան փոխարէն» համարում, թէ յունվարին մենք կը տըպենք «Մշակի» այնքան համարներ, որքան բաժանորդ կունենանք և ոչ աւելի: Այնու ամենայնիւ շատերը սկսեցին գրվել միմիայն յունվար ամսին, յունվարի կէսում, նոյն իսկ յունվարի վերջում,— և դարձեալ պարմանում են, որ առաջին համարները չեն ստանում: Եւ այդպիսով մարդը ստիպված է հազար անգամ մի և նոյն բանը բացատրել հայերին: Ո՞վ է մեղաւոր, որ նոյեմբերին կամ դեկտեմբերին չէք գրվել: Հոկտեմբերի 27-ից սկըսած, երբ հրատարակվեցաւ «Յայտարարութեան փոխարէն» թերթը, մինչև յունվարի 1-ը ամբողջ ե ր կ ո ւ ամիս ունէիք ձեր առջև. ինչի՞ այդ երկու ամսւայ ընթացքում չը գրվեցիք: Հոկտեմբեր ամսին մենք ձեզ զգուշացրինք որ յունվարին կը տըպագրենք «Մշակի» այնքան օրինակներ, որքան մինչև յունվար ամիսը կունենանք բաժանորդներ, իսկ դ ե կ տ ե մ բ ե ր ի ց ուշ գրվողները առաջին համարները չ ե ն ս տ ա ն ա յ: Դարձեալ չեն հասկանում և դարձեալ նամակ են գրում. «մենք ձեր առաջին համարները չը ստացանք, խնդրեմ ուղարկեցէք»: Տէր Աստուած. ասում ենք ձեզ հարիւր անգամ, հազար անգամ, ուշ էք գրվել և առաջին համարները չէք կարող ստանալ,—դարձեալ չը հասկացաք: Խօ չենք կարող ամեն մէկին ջոկ-ջոկ նամակներ գրել և հազար անգամ մի և նոյն բանը բացատրել: Համարներ չը կան, որովհետև ուշ էք գրվել և մենք ձեր անունով աւելորդ համարներ չենք տպել, որովհետև դեկտեմբերին չէինք կարող իմանալ, որ դուք մի ամսից յետոյ, յունվարին կը գրվէք: Դարձեալ չը հասկացաք:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՄՕՍԿՎԱ, 1 փետրվարի: Երէկ համալսարանի եկեղեցում, ներկայութեամբ գլխաւոր նահանգապետի, զօրագլուխների, պատգամաւորների, պրօֆէսօրների և խուռն բազմութեան, տեղի ունեցաւ Ակսակօվի հոգեհանգիստը, որից յետոյ յուղարկաւորութիւնը դիմեց դէպի Նարօսլաւսկի կայարանը: Դագաղը տարվում էր պատգարակի վրա և զարդարված էր պսակներով. յուղարկաւորութիւնը աչքի էր ընկնում մեծահանդէս շքեղութեամբ, ուղեկցող բազմութեան և ճանապարհին շարքով

ղանազան մասի նախապաշարմունքների, բախտահմայութեան, կախարդական պատգամախօսութիւնների, հրաշալի բժշկութիւնների վերաբերմամբ թուրք մոլլան հայ տիրացուից կամ տէրտէրից շատ ու շատ հմուտ է համարվում և վայելում մեծ յարգ ու պատիւ: Կրօնական մի քանի հասկացողութիւններով թուրքերը երբեմն ազատամիտ են քան հայերը. օրինակ, նրանք էլ ուխտ են գնում իրանց պապերի ձեռքով նահատակված քրիստոնեայ սրբերի տակը, աղօթում են այնտեղ ու զոհ են բերում մեծ ջերմեռանդութեամբ:

Եւ այսպէս հայը թրքական խիստ ազդեցութեան ենթակայ է եղել սովորութիւնների և լեզուի կողմանէ: Բայց այդ երկու հինաւուրց հարևանների մէջ կայ և մի մեծ տարբերութիւն, մի վիթխարի անջրպետ, որ երբեք չէ կորցնելու իր մեկուսացնող զօրութիւնը. դա ազգային կրթութիւնն է, ազգային ինքնուրոյն ոգին և նրա հակումները: Իբրև ազգ, իբրև ցեղական բաժանմունք թուրքերն ու քրդերը ունեն այն բոլոր յատկութիւնները, որոնցով յայտնի են ամբողջ աշխարհի առաջ, այսինքն մի խուժ, յետին աստիճանի տգէտ, կոյր մոլեռանդ կրօնական ժողովուրդ, որ մի քանի հարիւր տարի սրանից առաջ իր նոյնանման ծոյլերից արտադրում էր Լանկթամուրներ, Չարմաղաններ, Շահ-Աբասներ: Բայց Արցախի և Սիւնիքի թուրքերը մասնաւորապէս յայտնի են անդուղն քաջասրտութեամբ, արիւնըռուշտ ինա-տինկմներով, անհանգիստ վարքով: Այդ բոլոր վայրենի յատկութիւնները ազգային հոգու գլխաւոր գոյնը կազմելով, արտայայտվում են քրէական անհամար յանցանքներով, որոնք ամեն տարի կատարվում են մահմետականների ձեռքով: Շինական երկրագործ համայնքը շատ անգամ հանում է իր միջից կատաղի աւազակախմբեր, որոնք սարսափ են գցում ամբողջ նահանգի վրա: Ղարաբաղի մէջ ընդհանրապէս թուրքերն են դատաստանական քննիչներին ճանաչողներն էլ, դատախազների ղուները մաչեցնողներն էլ, բանտերը լցնողներն էլ:

Նրանք սաստիկ ոխակալ են, անխախտ քէն պահողներ, որ վաղ թէ ուշ պիտի պատժէ հակառակորդին: Հողային անվերջ վէճերը, համայնական յարաբերութիւնները շատ անգամ վճռվում են վայրենի ոյժի, սրի և արեան միջնորդութեամբ: Կան քրդական ցեղեր, որոնք աւազակութեամբ են պարապվում, օրինակ Կուրի տափարակների բնակիչները, Բօլաննները և Արաքսի մօտերքում թափառող Ջարգար-Դիլաղարղա կոչված քրդերը:

Մահմետականի սիրած զարդը պատրաստի ու կազմ զէնքն է, իսկ կեանքի նպատակը քաջասրտութիւնն է: Այդ կողմից հայերը նրանց աչքի առաջ շատ ստոր տեղ են բռնում: Հայը, նրանց կարծիքով, ամենից երկչոտ և անարի ազգն է. երբ ուզում են ծաղրել իրանց մէջ թուլասիրտներին, նրանց նմանեցնում են արևն տեսած հայի: Միշտ պարծենում են իրանց միաբանութեամբ, հանրային համերաշխութեամբ, թէև այդ յատկութիւնները մի ուրիշ օգտակար գործունէութեան չեն ծառայում, բայց միայն չարագործութիւններին:

Իսլամի այս ամեն ուրեք ճանաչուած յատկութիւնները մահաբեր ազդեցութիւն պիտի ունենան ժողովրդի տնտեսական բարեկեցութեան վրա: Այդպէս էլ է իրօք: Երկրի տնտեսական կեանքի մէջ առաջնակարգ դերը թուրքերին է պատկանում: Բնակվելով դաշտերում, ուր կլիմայի և աշխարհագրական դիրքի յատկութիւնները անհամեմատ վատ են, բայց ուր բնութիւնը առատ է և լաւ վարձատրող, թուրքերին են պատկանում լայնատարած վարելահողեր, մեծ մեծ այգիներ, բրինձի ու բամբակի արտեր և որ գլխաւորն է, չերամապահութիւնը համարեա ամբողջովին նրանց ձեռքումն է: Գլխաւորապէս նրանք են հայթայթում Շուշիի կենսական մթերքները, միրգը, հացը, ուտելու միսը, փայտը, իւղն ու պանիրը: Ցեղական հայ բնակչութեան մէջ արմատացած ճշմարտութիւն է համարվում այն միտքը, թէ եթէ թուրքերը չը լինէին, մթերքները երկու երեք անգամ թանգ պիտի ծախվէին: Թուրքը հրապարակ է հանում իր տնային արդիւնաբերութիւնը, ծախում է մեծ քանակութեամբ, այն ինչ հայը միայն այն է դուրս բերում, ինչ իրան հարկաւոր չէ: Գարնան սկզբում, երբ լեռնային տեղերը դեռ խոր ձիւնով են ծածկված, հրապարակում էժան գնով կը գտնէք թարմ պանիր, իւղ. հարցնէք թէ ո՞վ է պատրաստողը, միշտ պատասխան կը ստանաք թէ թուրքերը: Այսպէս և ամբողջ տարուայ ընթացքում և միւս պիտոյքների վերաբերմամբ: Պարզ նկատելի է, որ թուրք ազգաբնակութիւնը առատօրէն արդիւնաբերող և արտահանող է և դրանով ձգում է դէպի իրան գնողներին. իսկ գնողները միշտ հայերն են: Գարնան վերջերում սկսվում է բրինձի, չերամի, իւղի և պանրի առևտուրը. թափառական թուրքերի դէպի սարերը տեղափոխվելիս ժամանակը առատութիւն է և էժանութիւն: Շուկան կենդանանում է, առևտուրը մեծանում. ինչ կարողացել են նրանք պատրաստել ձմերոցներում, բոլորը թափում են վաճառանոցները, ծախում են հայերից անհամեմատ էժան: Դրանից յետոյ սարերից էլ անընդհատ ուղարկում են բերքեր, թէև իրանց բնակութեան տեղերում էլ քիչ չեն հայ մանրավաճառները: Գալիս է աշունը, թուրքը իր մեծ այգիներով դուրս է հանում հայերից ահագին գումարներ: Նա գինեգործ չէ, օղեհան չէ, բայց կալուածատէր է. նրա մօտ հաւաքվում են բոլոր արդիւնագործողները, գնում են նրա այգու պտուղները: Օղեհանութիւնը այս վերջին տարիներս Ղարաբաղի մէջ մեծ առաջադիմութիւն է գործում գլխաւորապէս թուրքերի շնորհիւ. հայը միայն իր չոր մեքենաների տէրն է. բայց այդ մե-

կանգնածների երեսին նշմարվում էր խորին յարգանք և սէր դէպի հանգուցեալը: Մաղթանքից յետոյ դագաղը դրվեց յուղարկաւոր վագօնի մէջ և գնաց դէպի Սերգիեվսկի արուարձանը, որտեղից դագաղը տարվեց Տրօիցկու մենաստանը և որտեղ տեղի ունեցաւ թաղումը:

ԼՕՆԴՕՆ, 1 փետրվարի: Լայտարում անկարգութիւնները շարունակվեցին ամբողջ գիշերը, թէև տեղոյն ոստիկանութեանը օգնութեան էին հասել մերձակայ քաղաքների ոստիկանութիւնները: Այս դրութիւնը այնպիսի ծանր կերպարանք ստացաւ, որ կառավարութիւնը ստիպված եղաւ դիմելու զինուորների օգնութեան:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 1 փետրվարի: Բ. Դրան կողմից ուղարկված է մի գրութիւն Մէջիդ-փաշային դադարեցնել բանակցութիւնը մինչև որ Բ. Դուռը կը յայտնէ իր համաձայնութիւնը Մէջիդի և Գէշօվի կազմած պրօեկտների խաղաղութեան պայմանների վերաբերութեամբ. այս պատճառով Սերբիայի հետ լինելու բանակցութիւնները անորոշ կերպով յետաձգված են:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 1 փետրվարի: Հաշտութեան բանակցութիւնները սահմանափակվեցին առ այժմս քանի մի ձևականութիւններով և սկզբնական օրինագծով: Սերբիական զինուորագրութեան առաջին շրջանը արդէն դրօշակի տակն է կանգնած:

ԱԹԷՆՔ, 1 փետրվարի: Զէնքի են կանչվում դարձեալ պահեստի զօրքերը, զինուորները կենտրոնանում են Թեսալիայում:

ԼՕՆԴՕՆ, 1 փետրվարի: Նշանակված է յանձնաժողով անկարգութիւնների պատճառները և ոստիկանութեան գործողութիւնները քննելու համար: Լօնդօնի քաղաքագլխի ձեռքով անգործ բանւորների համար բացած ստորագրութիւնից մինչև երէկ երեկոյ գոյացաւ 20 հազար ֆունտ ստերլինգ:

ՍԵՐԳԻԵՎՍԿԻ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆ, 1 փետրվարի: Երէկ առաւօտեան, ժամի 8-ին, Մօսկվայի հոգևոր ճեմարանի պրօֆէսօրները և ուսանողները հոգեհանգիստ կատարեցին ի յիշատակ Ակսակօվի: Ժամի 9-ին մենաստանի վանահայր Լէօնիդը պատարագ մատուցեց և հոգեհանգիստ կատարեց: Ժամատացութեան ժամանակ ներկայ էին գնատպետ Չերնեավսկին, Կիրէևը, իշխան Շերբատօվ, զօրավար Պեկօ-Պավլօվիչ, Մօսկվայի քաղաքագլուխ Ալէքսեէվ և գրաֆ Կապնիստ: Ժամի 12-ին տեղի ունեցաւ թաղումը, Ակսակօվի գերեզմանը գտնվում է մենաստանի Ուսպենսկի վանքի մօտ սեղանի հիւսիսակողմը: Գերեզմանի վրա ճառախօսեցին ճեմարանի պրօֆէսօր Գօրսկի-Միլլէրը և մի գիւղացի:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 փետրվարի: Այսօր նախարարական եկեղեցում կատարվեց հոգեհանգիստ Ակսակօվի պատճառով ներկայութեամբ ժողովրդական լուսաւորութեան նախարարի, նրա օգնականի և նախարարական բարձր աստիճանաւորների:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 2 փետրվարի: Երէկ այստեղ ժամանեց Բրամբերգեան ճանապարհի վրայով Գերմանիայի թագաժառանգի որդին, նախաճաշեց երկաթուղու կայսերական բաժանմունքում և ժամի 4-ին ուղևորվեց դէպի Նէմլիժ Տիրասպոլեան գծի վրայով:

ՊԵՇՏ, 2 փետրվարի: Բելգրադում կազմակերպած «Ունգարական լեգէօնի» յանձնաժողովը հրատարակեց մի հրաւէր, որով այդ յանձնաժողովը հրաւիրում է անդամակցել լեգէօնին և զոհաբերութիւններ անել նրան պահպանելու համար: Դիտաւորութիւն կայ կազմակերպել նիշում մի լեգէօն 1000 մարդուց բաղկացած:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 2 փետրվարի: Միատօվիչի առաջարկութեամբ, որ վերաբերում է սահմանագծի ճիշտ կերպով որոշելու համար կազմած պրօէկտի 2-դ օրինագիծը ձևակերպելուն, Մէջիդ-փաշան և Գէշօվը յայտնեցին, որ դրա մասին իրանք նախ պէտք է իմաց տան Բ. Դրան և այս պատճառով վերջինիս հեռագրեցին: Ռումինիայի կառավարութիւնը հրամայեց նորից կազմակերպել զօրամասերից երկու գունդ և կալարաշներից մի գունդ Դօբրուջայում:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 2 փետրվարի: Բ. Դուռը պետութիւններին ուղարկած շրջաբերականում պատասխանելով Ռուսիայի ռաճկա-բօլգարական համաձայնութեան վերաբերութեամբ, հաստատում է, որ պատասխանը վերաբերում է միայն ձևապահութիւններին, իսկ պատերազմական համաձայնութիւնը որ վերաբերում է բօլգարական զօրքի գործածութեան Տաճկաստանը պաշտպանելու համար հաստատում է Սուլթանի բարձրագոյն իրաւունքները միայն: Վերջապէս Բ. Դուռը պատրաստ է համաձայնել փոփոխութիւն անելու, որ կառաջարկվի պետութիւնների կողմից:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 2 փետրվարի: Ռուսաց դեսպանին հրամանագրված է համաձայնութեան մէջ մտնել միւս պետութիւնների ներկայացուցիչների հետ եւանդուռն բողոք անելու նպատակով սերբական պատասխանների պատճառով:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА

„РУССКУЮ БИБЛІОТЕКУ.“

„**РУССКАЯ БИБЛІОТЕКА**“ состоитъ изъ **ДЕСЯТИ ТОМОВЪ** (болѣе 100 печатныхъ листовъ) и заключаетъ въ себѣ произведенія классическихъ писателей: **ПУШКИНА, ЖУКОВСКАГО, ЛЕРМОНТОВА ГОГОЛЯ, ТУРГЕНЕВА, гр. Л. ТОЛСТАГО, ГРИБОѢДОВА, ГОНЧАРОВА, ОСТРОВСКАГО, ДОСТОЕВСКАГО НЕКРАСОВА, КОЛЬЦОВА** и др. Каждый томъ заключаетъ біографію одного или двухъ писателей, портреты ихъ и лучшія произведенія въ систематическомъ порядкѣ.

ВСЕ ИЗДАНІЕ РОСКОШНО ИЛЛЮСТРИРОВАНО КАРТИНАМИ и ВИНЬЕТКАМИ.

„**РУССКАЯ БИБЛІОТЕКА**“ какъ обширная и роскошная христоматія, предназначается преимущественно для юношества. Она должна быть настольною книгой въ каждой школѣ и въ каждомъ домѣ, гдѣ есть подростающія дѣти. Въ послѣднее время получили значительное распространеніе дѣтскіе журналы, предлагающіе дѣтямъ искуственно принаровленные къ ихъ понятіямъ разсказы и научныя статьи большею частью мало извѣстныхъ или совсѣмъ неизвѣстныхъ писателей. Между тѣмъ, большинство дѣтей бываетъ незнакомо съ классическими русскими писателями, полныя собранія сочиненій которыхъ недоступны по цѣнѣ,—а на этихъ-то именно писателяхъ и должно-бы воспитываться подростающее поколѣніе, которое въ современныхъ книжкахъ, журналахъ и газетахъ не найдетъ выработанныхъ русскою жизнью и русскимъ геніемъ идеаловъ.

ЦѢНА „РУССКОЙ БИБЛІОТЕКИ“ СЪ ПЕРЕСЫЛКОЮ—8 РУБ.

Желая сдѣлать „**РУССКУЮ БИБЛІОТЕКУ**“ доступною для всѣхъ и дать ей самое широкое распространеніе, мы назначили за нее возможно душевую цѣну. Эта цѣна можетъ окупить иллюстрированное изданіе только при громадномъ количествѣ экземпляровъ.

Не желая идти вслѣдъ за изданіями, которыя даютъ своимъ подписчикамъ преміи-картины и признавая всю безполезность подобныхъ премій, контора „**РУССКОЙ БИБЛІОТЕКИ**“ предлагаетъ своимъ подписчикамъ, въ видѣ премій, прекрасныя и полезныя вещи, которыя могутъ служить лучшими подарками какъ для дѣтей, такъ и для взрослыхъ, въ особенности въ виду того, что въ провинціи нельзя доставать подобныхъ подарковъ. Всѣ эти вещи пріобрѣтены конторой „**РУССКОЙ БИБЛІОТЕКИ**“ отъ лучшихъ заграничныхъ фабрикъ въ громадномъ количествѣ и предлагаются подписчикамъ по самой дешевой цѣнѣ.

ПЯТНАДЦАТЪ ЦѢННЫХЪ ВЕЩЕЙ:

1) **ЧАСЫ КАРМАННЫЕ**, американскіе, изъ никкеля, съ вѣрн. ходомъ. 2) **ЧАСЫ КАБИНЕТНЫЕ** столовые, изящн. парижск. работы, съ вѣрн. ход. 3) **ВОЛШЕБНЫЙ ФОНАРЬ** съ картинами и печат. руководствомъ 4) **СТЕРЕОСКОПЪ** съ картинами. 5) **МИКРОСКОПЪ**, увеличивающ. до 500 разъ. 6) **ТЕАТРАЛЬНЫЙ БИНОКЛЬ** изящн. отдѣлки. 7) **КОМПАСЪ** въ футлярѣ. 8) **САМОУЧИТЕЛЬ РИСОВАНІЯ**. Ящикъ красокъ, кисти и печат. руководство. 9) **МУЗЫКАЛЬНАЯ МАШИНКА** (органчикъ). 10) **ГОТОВАЛЬНЯ**. Полн. приборъ для черченія. 11) **ПОДЗОРНАЯ ТРУБКА**. 12) **ЦѢПОЧКА ДЛЯ ЧАСОВЪ**. 13) **РОСКОШНЫЙ ВѢЕРЪ** парижск. раб. 14) **ДАМСКІЙ НЕССЕСЕРЪ** съ принадл. для рукодѣл. 15) **РОСКОШНЫЙ АЛЬБОМЪ**.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: за 10 книгъ съ пересылкой **8 руб.**; за 10 книгъ съ двумя преміями, на выборъ, **16 руб.**, съ тремя преміями—**19 руб.**, съ четырьмя преміями—**22 руб.**, за дальнѣйшія преміи прибавляется по 3 рубля. Выписывающіе 10 книгъ и всѣ 15 премій высылаютъ **52 руб.** (съ пересылкой). Подписчики изъ Азіатск. Россіи и съ Кавказа прилагаютъ къ подписн. цѣнѣ 10%. Преміи безъ книгъ высылаются: часы по **7 руб.**, остальныя по **5 руб.**

ВЫШ. КНИГИ и ВСѢ ПРЕМІИ ВЫСЫЛАЮТСЯ СЪ ПЕРВОЙ ПОЧТОЙ.

Требованія адресуются: **въ Москву, въ контору „Русской Библіотеки“** (Петровка, д. Кредитнаго Общества).

1—3

ГАЗЕТА

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

ИЗДАВАЕМАЯ ВЪ ТИФЛИСѢ

Выходитъ ежедневно, не исключая и понедѣльниковъ.

Программа газеты общая всѣмъ литературно-политическимъ ежедневнымъ изданіямъ, съ возможно широкимъ развитіемъ мѣстнаго отдѣла.

Подписная цѣна съ доставкою и пересылкою въ Россіи: на годъ 10 руб., на полгода 6 руб., на 3 мѣсяца 3 руб. 50 к., на одинъ мѣсяцъ 1 руб. 50 к.

За границу на годъ 17 руб., на полгода 9 руб. 50 к.

Подписка принимается: въ **Тифлисѣ** въ конторѣ редакціи при **Газетномъ Агентствѣ В. Шавердова**, въ С.-Петербургѣ книжномъ магазинѣ „**Новаго Времени**“. Иногородные адресуютъ свои требованія въ **Тифлисъ** въ контору редакціи „Новаго Обозрѣнія“, при газетномъ Агентствѣ В. Шавердова.

Редакторъ-издатель *А. В. Степановъ.*

քենաները գործ գնելու համար հարկադրված է գարնանը թթի ժամանակ և աշնանը խաղողի ժամանակ գնալ բնակվել նրա մօտ, փողով առնել և ապա գործել: Ով ամառը անցել է Ղարաբաղի առևտրական կենտրօններով, նա անշուշտ շլացած կը լինի սևերի և ձմերուկների անհամար բազմութիւնից. և այդ բոլորը թուրքի տնտեսութեան գործն է. մի հայ մի հատ սեխական ձմերուկ չունի, որ բերէ ծախէ:

Ցմեռը միայն քշանում է թուրքի արդիւնահանութիւնը. բայց այդ ժամանակ գործում է նրա ընտանիքը: Ղարաբաղի ամենաբերք յայտնի գեղեցիկ գորգերը թրքուհու ձեռագործն են. բացի այդ գեղեցիկ արհեստից ընտանիքը գիտէ պատրաստել լաւ չուխայ, կապերտ, խուրջին և այլն: Թուրք ընտանիքը այդ կողմից բաւական բարձր է հայ ընտանիքից, որի կոպիտ գործուածքները առաջին անգամից են ճանաչվում: Այս ամենն աչքի առաջ ունենալով, թուրքերից չի կարելի խլել երկրի ժիր տնտեսների կոչումը: Հայերը բոլորովին անկարող են մրցել իրանց դրացիների հետ, որոնցից վերցրել են միայն մտապաշտութիւնները և լեզուն:

Բայց և չը նայած այդ տեսակ առաջնակարգ դրութեանը՝ թուրքերի տնային կեցութիւնը շատ անմխիթար է. քաղցրելի կեղտոտութիւնը, աղքատութիւնը, տգիտութիւնը կազմում են նրանց կեանքի էական մասերը՝ սկսած ցած դասակարգից մինչև ամենաբարձրը: Այդ առատ ու էժան արտահանողը, այդ աշխարհ վայելողը ինքը մի ողորմելի, ցեխոտ, պատառոտված արարած է, մի անօգնական թշուառ, որ այնքան շատ հարստահարվում է, խաբվում է, մերկանում: Արհեստ ու վաճառականութիւն չը գիտէ գիւղական տարրը. ահա այն ճանապարհը, որով հայից ստացած փողերը կրկին յետ են դառնում դէպի հայերը: Ինչպէս և ամեն մի ազգի մոլեռանդ ժողովուրդ, թուրք ազգաբնակութիւնը իր աշխատածի մեծ մասը կորցնում է անհաշիւ, անօգուտ տեղեր: Ճիշդ է նրանց մէջ էլ կան հարուստներ, բայց սրանք էլ չեն կարող օրինակ դառնալ կանոնաւոր կեցութեան, մաքրասիրութեան և խելացի տնտեսութեան:

Գալով քաղաքի թուրք բնակչութեան, պիտի ասենք, որ նրա մէջ օրըստօրէ ծաւալվում է վաճառականութեան ոգին. իրանք հայերն էլ խոստովանում են, որ շատ հեռու չէ այն ժամանակը, երբ թուրք վաճառականները վտանգաւոր մրցողներ պիտի լինեն: Ու իրաւ, արդէն բազմացել են դրամատէրերը, այնպիսի վաճառականներ, որոնք անմիջական յարաբերութիւններ ունեն Ռուսաստանի հետ: Ուշադրութեան արժանի է այն, որ թուրքերը աշխատում են կալուածատէրեր դառնալ. նրանք հետզհետէ ձեռք են բերում հայերի անշարժ կայքերը: Այդպէս է և գիւղերում: Թուրք գիւղացին չի մտածում անգամ երբ և իցէ թողնել իր ճահճային կամ խորշակահոտ հովիտները, ուր ամառը թագաւորում է մահը, այլ աշխատում է տարուց տարի մեծացնել իր այգին, իր բոստանը. նա գործում է օրինակելի համբերութեամբ և տոկունութեամբ, այն ինչ գիւղացի հայը օրէցօր սառչում է դէպի իր երկիրը, թողնում է նրան ու օտարութիւն գնում: Այդ դրութիւնից եթէ չէ կարողանում շօշափելի օգուտ քաղել մահմեդական տարրը, պատճառը նա է, որ դեռ ինքն էլ լաւ չի կազմակերպվել, դեռ չէ կրթվել: Ժամանակը շատ բան կանէ: Մոռացվել են այն ժամանակները, երբ թուրքերի մէջ հազուագիւտ էին ընդհանուր կրթութեան տէր մարդիկ, այսօր հարիւրներով են հաշւում միջնակարգ և բարձր ուսում ստացողները:

Կրկնում ենք, թէև թուրքերը այսպիսի յաջող հանգամանքների մէջ են գտնվում, բայց դեռ բարեկեցիկ դրութիւնը նրանցից հեռու է: Թուրքը կարող է լինել այնպիսի հարուստ, որի նմանը չի լինիլ հայերի մէջ, բայց նա շատ անգամ լինում է այնպիսի աղքատ, որի նմանը ոչ մի ազգի մէջ չէք գտնի:

Ընկերական կեանքում թուրքը խիստ հաւատարիմ է: Հասարակութեան կարիքները նա հոգում է յօժարութեամբ: Անհատական վէճերում շատ անգամ խառնվում են հասարակութեան նշանաւոր անդամները, որոնք վճռում են գործը խղճմտանքով. այդպիսի փոքրիկ ժողովներ շատ անգամ այրիներին և որբերին օգնութիւն են հասցնում միահամուռ ջանքերով: Առհասարակ ընկերավարական գեղեցիկ սովորութիւններ շատ ունեն թուրքերը: Ափսոս, որ այդ լաւ յատկութիւնները դեռ շատ նեղ սահմանների մէջ են յայտնվում: Ընդհանուրի վերաբերմամբ նկատելի է կատարեալ քայքայումն և ապակենտրօնացում: Այդ պատճառը, որ հասարակութիւնը ունի այնքան շատ արատաւոր անդամներ, որոնք դատապարտված են դատարկապորտութեան, անպիտանութեան:

Վերջ տալով յօդուածիս, հարկաւոր եմ համարում մի քանի խօսք էլ մալականների մասին աւելացնել: Դրանց թիւը շատ քիչ է թէ Ղարաբաղում և թէ Զանգազուրում: Երկրի ընդհանուր տնտեսական դրութեան մէջ ոչինչ մի փոփոխութիւն չեն կարողացել մտցնել նրանք երկար տարիների ընթացքում: Նրանք վատ երկրագործ են, անասնապահութիւն չը գիտեն, իսկ գլխաւոր արհեստը սայլավարութիւնն է: Բայց տնային կեցութեան մէջ անարատ են պահել իրանց մայրենի լեզուն, ազգային սովորութիւնները, հոգին: Մալականներն էլ ուրիշի հաշուով ապրողներ են. փող աշխատում են պատրաստի միջոցներով. իսկ մայր հողի վրա գործելուց խուսափում են: Պարզ է, որ այդպիսի գաղթականները երբէք չեն կարող ուսուցիչ դառնալ, այլ իրանք էլ ակամայ պիտի ենթարկվեն տեղական ազդեցութեանը, ձուլվեն տեղական կեանքի հետ:

Լէօ

Поступили въ продажу слѣдующія книги:

Память, вѣрныя средства возстоновлять потерянную, возрождать новую и сохранять хорошую память до глубокой старости, сочиненіе доктора медицины К. Гартенбаха, издан. 2-е, ц. 1 р. 50 к. съ пересылк.

Лечебная книга, тысяча новыхъ случайныхъ открытій исцѣленія хроническихъ и другихъ болѣзней какъ-то: чахотки, золотухи, ревматизма, подагры, застарѣлаго сифилиса, геморроя, малокровія, паралича, нервной слабости, глухоты, тучности, худобы и другихъ болѣзней, и способа излеченія оныхъ, съ присовокупленіемъ рецептовъ лекарствъ для домашняго приготовленія, составилъ докторъ медицины П. И. Ильинскій, ц. 4 р. съ пересылк.

Сперматорея или описаніе вреднаго вліянія потери плодотворной влаги на здоровье человѣка и болѣзней отъ того происходящихъ и способа излеченія оныхъ, составилъ докторъ медицины Х. Иноэвсъ, 2 т. издан. 2-е, съ многими рисунками, ц. 3 р. съ пересылк.

Врачъ совѣтникъ и руководитель для супруговъ и вообще для молодыхъ людей, содержащій въ себѣ; Анатомическое описаніе мужскихъ и женскихъ производительныхъ частей, ихъ развитіе, предназначеніе и сообразнаго съ природою измѣненія, исполненіе половыхъ отправленій, брачная жизнь, любовь внѣ брака, несовершенное приготовленіе сѣмени, безсиліе и безплодіе, разслабленіе нервъ бѣли, неправильныя мѣсячныя очищенія и поллюція, съ показаніемъ средствъ къ отвращенію этихъ недуговъ и къ сохраненію производительной силы до глубокой старости, а также къ уничтоженію гибельныхъ послѣдствій онанизма, и къ доставленію истощившимъ себя этимъ порокомъ прежняго цвѣтущаго здоровья, составилъ докторъ П. Вейсъ, ц. 2 р. съ пересылк.

Сладострастіе и истощеніе, общедоступное изложеніе всѣхъ средствъ для совершеннаго излеченія венерической болѣзни во всѣхъ ея видахъ и проявленіяхъ, возстановленіе плодородія, леченіе безплодія и безсилія, возрожденіе утраченныхъ физическихъ силъ съ присовокупленіемъ рецептовъ лекарствъ для домашняго приготовленія, составилъ докторъ медицины и профессоръ П. Ф. Сорокинъ, въ 2-хъ част. издан. 2-е, ц. 3 р. съ пересылк.

Объ онанизмѣ и безсиліи, о средствахъ снова возстановлять и укрѣплять здоровье разстроенное онанизмомъ и безсиліемъ, сочиненіе доктора А. Брауна, издан. 2-е, ц. 2 р. съ пересылк.

«Геморрой» коренное уничтоженіе болѣзни во всѣхъ его видахъ и измѣненіяхъ, новыя медицинскія и гигіеническія средства, сочиненіе доктора К. Лебеля, издан. 2-е, ц. 2 р. съ перес.

Испытанныя средства, служащія для сохраненія волосъ, прекращающія вылѣзаніе ихъ и способствующія рощенію и покрытію голыхъ мѣстъ новыми волосами, съ присовокупленіемъ сверхъ того средствъ отъ бородавокъ, веснушекъ жолчныхъ продолныхъ пятенъ, составилъ Ю. Дебуа, издан. 2-е, ц. 1 р. съ пересылк.

О тѣлесныхъ и душевныхъ болѣзняхъ происходящихъ отъ онанизма, и леченіе ихъ помощію правилъ гигіеническихъ и холодной воды, составилъ докторъ медицины И. Краснонольскій, издан. 2-е, ц. 2 р. съ пересылк.

Практическія Врачебныя наставленія вступившимъ въ бракъ, содержащія въ себѣ: правила для сохраненія физическихъ способностей въ брачной жизни до глубокой старости съ присовокупленіемъ описанія половой жизни женщины, сочиненіе доктора медицины Рудольфа Фернау, съ рисунками, издан. 4-е, ц. 1 р. 50 к. съ пересылк.

О зачатіи и зарожденіи младенцевъ, объ укрѣпленіи ослабѣвшихъ мужскихъ членовъ и объ излеченіи отъ онанизма какъ мужчинъ, такъ и женщинъ, сочиненіе полѣзное и понятное для всякаго кто только желаетъ вполнѣ постигнуть эти важные предметы, сочиненіе профессора Парижскаго университета и доктора медицины Мореля-де-Рюбомира, издан. 3-е, ц. 1 р. 50 к. съ пересылк.

Нѣтъ болѣе онанизма и венерической болѣзни, поллюцій мужскаго безсилія и женскаго безплодія, практическія средства снова возстановлять и укрѣплять здоровье разстроенное этими болѣзнями, составилъ докторъ медицины А. Тисотъ, ц. 2 р. съ пересылк.

Опытный Врачъ, секретныхъ болѣзней, настольная книга для молодыхъ людей, содержащія въ себѣ; леченіе венерическихъ болѣзней, онанизма, трипера, мужскаго безсилія и женскаго безплодія, и прочихъ болѣзней половыхъ органовъ, составилъ докторъ медицины В. Новиковъ, въ 3 част., издан. 3-е, ц. 2 р. съ пересылк.

Возрожденіе организма безсиліе и безплодіе зависящее отъ преждевременнаго истощенія, онанизма, трипера, съуживанія мочеваго канала, страданій мужскихъ и женскихъ, леченіе венерическихъ болѣзней, ихъ радикальное излеченіе и предохранительныя противъ ихъ мѣры и возстановленіе къ зачатію младенца, составилъ докторъ медицины, хирургіи и акушерства А. Штенбахеръ, съ рисунк., ц. 4 р. съ пересылк.

Съ требованіями этихъ книгъ, г.г. иногородные благоволятъ обращаться исключительно на имя **Христофора Ивановича ПАТРОВА**, С.-Петербургъ, Прядильная улица, домъ № 32, кв. № 4.

Покорнѣйше прошу г.г. иногородныхъ требованія адресовать болѣе четко, а именно не Петрову, а **Христофору ПАТРОВУ**. 2—2.

«ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ»

(ГОДЪ ШЕСТОЙ).

Журналъ, какъ и прежде, будетъ выходить ВЪ 1886 Г. по четвергамъ, въ размѣрѣ отъ 1 до 2 печатныхъ листовъ, по прежней программѣ.

Успѣхъ изданія и сочувствіе къ нему нашихъ юристовъ даютъ возможность редакціи „Юридич. Обозр.“ указать,—кромѣ Кавказскихъ дѣятелей: **С. М. Арцруни, ф. К. Бакало, Д. З. Бакрадзе, Ѳ. А. Быкова, А. А. Гребенщикова, К. В. Долгова, И. Я. Долголенко, Д. И. Кипіани, Д. В. Квиркелія, П. М. Лебединскаго, А. А. Павловскаго, Я. И. Рашета, М. А. Селитренникова, Н, П. Смитена, Б. А. Хлѣбникова, Н. А. Шаврова** и др., — еще и на слѣдующихъ лицъ, обѣщавшихъ свои статьи журналу въ 1886 году; **К. Д. Анциферова, Л. С. Бѣлогрицъ-Котляревскаго** (профессора), **М. М. Володимірова** (профес. и ред. „Журн. Гражд. и Угол. Права“), **А. К. Вульферта, В. А. Гольцева, Я. И. Гурлянда, Г. А. Джаншіева, М. Ғ. Духовскаго** (доцента универс.), **Н. А. Некдюдова** (оберъ-прокурора сената), **А. Е. Носа, К. И. Посколчина, Н. Д. Сергѣевскаго** (профес.), **В. Д. Спасовича, Н. С. Таганцева** (профес.), **К. И. Тимановскаго, А. Я. Фонъ-Ашеберга**, и п. др.

Новые годовые подписчики на 1886 г. получатъ безплатно предпринятое въ 1885 г. ред. „Юрид. Обозр.“ изданіе „Законы царя Вахтанга“.

Редакція и администрація журнала (для пріема подписки, объявленій и розничной продажи)—Тифлисъ, Сололаки, Нагорная улица, д. Мерабова.

Подписная цѣна на журналъ, съ доставкою и пересылкою. на годъ—10 р.; на 6 мѣс.—6 р.; на 3 мѣс.—3 р. 20 к.

Для годовыхъ подписчиковъ разсрочка: при подпискѣ 4 р., въ апрѣлѣ и августѣ по 3 р.

Желающіе пріобрѣсти журналъ за прежніе года, уплачиваютъ: за 1881 г.—6 р. и за всѣ послѣдующіе по 8 р.

Отдѣльные №№ „Юрид. Обозр.“ **продаются, по 25 к., въ Тифлисѣ, въ Центральной книжной торговлѣ.**

Иногородные подписчики „Юрид. Обзор.“ имѣютъ право на полученіе, чрезъ редакцію, свѣдѣній о положеніи ихъ дѣлъ въ Тифл. суд. учрежд.—въ текстѣ журнала безвозмездно, а письменныя и телеграфныя—по соглашенію съ ред. журнала.

Редакторъ-издатель **А. С. ФРЕНКЕЛЬ.**

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Բ. ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

«RHAPSODIÉ ARMENIENNE»

(ԽԱՂԵՐԳԱՆՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ)

Երաժշտական խաղեր դաշնակի համար, յօրինեց

ԳԵՆԱՐԻՈՍ ՂՈՐՂԱՆԵԱՆՑ

ԳԻՆՆ Է 1 *րուբլ* 50 *կ.*

ԹՈՅԼՏՈՒԹԵԱՄԲ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Էլէկսիր-Melauge. *Մազերի արագ և առատ բուսցնելու համար և նրանց պահպանելու թափվելուց: Գինը 2 ր. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգի հետ միասին, ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:*

Բալզամ—Eugénie. *դափնեայ և պսակի փունջի ծաղիկներից, երեսին, չլինքին և ձեռքերին քնքշութիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարիօնի սպիտակութիւն տալու համար, չուչանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհարթութիւնը և բիծերը ոչնչացնելու: Գինը 1 ր. 75 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով:*

Կարմրադեղ—Eugénie. *հեղուկ, թուշերին և ականջներին բնական վարդի գոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտինքից: Առաջարկվում է մանաւանդ թատրօնների և պարահանդէսների համար: Գինը 1 ր. 50 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:*

Այդ բոլոր երեք կօսմէտիկական արդիւնքները բժշկական վարչութեան վկայութեամբ, չեն պարունակում իրանց մէջ որ և է վնասակար նիւթեր: *Բէրթա Րիս.*

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ՊՈՄԱԴ

Իսկական «Pasta Eugénie», *գերազանց միջոց կաշու ամեն տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անախորժ երևոյթների դէմ: Տալիս է երեսի գոյնին երիտասարդական թարմութիւն և գեղեցկութիւն: Գինը մի սրուակի համար* 1 *ր.* 60 *կ.*

Քինին-գլիցերինեան պոմադ պերուական բալզամից, մազերը պնդացնելու, խտացնելու և մեծացնելու համար: Գ. 2 *ր. սրուակի համար:*

Ձեռքերի պոմադ: Գինը սրուակի համար 1 *ր.* 30 *կ.: Իւրաքանչիւր սրուակի վրա գտնվում է պաշտպանողական դրօշմ, մի «հրեշտակ» և հնարող ստորագրութիւն* «Bertha Ries».

Իսկական «Poudre-Eugénie» *սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի, վրձինով* 1 *ր.* 50 *կ., առանց վրձինի* 1 *ր.* 20 *կ.*

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, շագանակագոյն և բաց-շէկ. Գ. արկղիկի 3 *ր. Ներկը «Րիս-Գուստմանի» գործարանի:*

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ *գտնվում* Վ. Գ ր ի վ ն ա կ ի *դեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Ջուբալովի տանը:*

2—100.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

НА

ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ХУДОЖЕСТВЕННО-ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЖУРНАЛЪ

1886 г. **„РАДУГА“** 5 руб.

IV годъ — въ годъ съ пересылкой во всѣ города Россіи.

Громадный успѣхъ нашего журнала въ 1885 году доказатъ на дѣлѣ, что «РАДУГА» сдѣлалась любимымъ журналомъ русской семьи. Между тѣмъ какъ нѣкоторые журналы, желающіе соперничать съ «Радугою», должны были прекратить свое существованіе, число подписчиковъ на «Радугу» въ 1885 году учетверилось противъ прежняго—успѣхъ, говорящій самъ за себя.

Безспорно, что „РАДУГА“ представляетъ собою самый полный еженедѣльный иллюстрированный журналъ Россіи, въ чемъ легко убѣдиться при сравненіи съ другими еженедѣльными журналами, дающими не болѣе 2-хъ, 3-хъ печатныхъ листовъ въ недѣлю, между тѣмъ какъ „РАДУГА“ даетъ на кругъ около 4-хъ листовъ въ недѣлю самаго разнообразнаго текста, съ множествомъ изящныхъ гравюръ и великолѣпныхъ иллюстрацій, несмотря на чрезвычайно низкую подписную цѣну (5 руб. въ годъ съ доставкой и пересылкой по почтѣ).

Содержаніе „РАДУГИ“: романы, повѣсти, разсказы, очерки, стихотворенія, путешествія, политическій отдѣлъ, новыя открытія, изобрѣтенія, музыкальныя новости, корреспонденціи, театральныя пьесы, какъ-то: комедіи, водевили, драмы, монологи, сцены, поты, новѣйшія пьесы, танцы, марши, салонныя пьесы, романсы дуэты и т. п. (болѣе 40 пьесъ въ годъ); семейныя и общественныя игры, интересныя занятія, фокусы, карточныя игры, пасьянсы, билліардная игра, новые танцы съ рисунками, спортъ, юмористическіе разсказы, анекдоты, юмористическіе рисунки съ текстомъ и безъ онаго, загадки, шутки, задачи, шарады, ребусы, шахматный и шашечный отдѣлъ, модные рисунки съ текстомъ, хозяйственные совѣты, гигіеническіе очерки для семействъ, новости, интересующія дамъ, почтовый ящикъ для открытой корреспонденціи гг. подписчиковъ между собою и много другаго.

Въ 1886 году „РАДУГА“ останется вѣрна своему направленію, то-есть останется чисто русскимъ журналомъ, безъ переводныхъ романовъ, а дастъ, какъ и до сихъ поръ, исключительно русскія оригинальныя литературныя произведенія, расширяя все болѣе и болѣе отдѣлы своей программы. Иллюстраціи будутъ исключительно лучшихъ художниковъ и извѣстнѣйшихъ граверовъ и будутъ печататься съ особенною тщательностію и стараніемъ. Въ литературномъ отдѣлѣ примутъ участіе извѣстнѣйшіе литераторы, поэты и драматическіе писатели; притомъ подписная плата настолько мала, что „РАДУГА“ доступна каждому лицу, какому-бы сословію оно ни принадлежало.

„Радуга“ дала въ 1885 году лучшую премію изъ еженедѣльныхъ иллюстрированныхъ журналовъ какъ по сюжету, такъ и по исполненію, въ чемъ легко убѣдиться сравненіемъ. Премія эта (большая олеографическая картина: „Послѣдніе минуты королевы Маріи Стюартъ“, въ 18 красокъ) стоитъ для неподписчиковъ „Радуги“ въ магазинахъ 5 руб., въ редакціи 4 руб., для подписчиковъ „Радуги“ безплатно.

Въ 1886 году всѣ годовые подписчики «Радуги» получатъ безплатно, заказанный за границею, въ одномъ изъ лучшихъ артистическихъ заведеній, художественный «СТѢННОЙ КАЛЕНДАРЬ», представляющій картину, исполненную на золотомъ фонѣ десятью красками.

Главной же преміей для годовыхъ подписчиковъ предназначено высокохудожественное произведеніе, исполненное масляными красками хромо-олеографическимъ способомъ, знаменитая картина профессора Н. Зихеля

ЮДИѲЬ.

Вышина картины $1^1/_2$ аршина, ширина 1 аршинъ. Эта картина по своему необыкновенному тонкому и изящному исполненію представляетъ собою совершенство олеографическаго искусства.

У большой мраморной колонны, позади которой виднѣется синяя небесная даль и маленькій лѣсной ландшафтъ, стоитъ прелестнѣйшая красавица Юдиѳь передъ моментомъ убіенія Олоферна. Въ лѣвой рукѣ она держитъ мечъ. Распущенные черные волосы, обрамляющіе красивое лицо Юдиѳи, спадаютъ по ея плечамъ, извиваясь по пышной груди, на которой живописно драпируется ея античный костюмъ; энергія каждой складки лица, огненные глаза, все это представляетъ фигуру Юдиѳи чарующее обаяніе.

Мы смѣло можемъ сказать, что эта чудная картина далеко оставляетъ за собою всѣ до сихъ поръ существующія преміи еженедѣльныхъ иллюстрированныхъ журналовъ и что она удовлетворитъ и превзойдетъ самыя смѣлыя ожиданія. Картина эта доставила ея художнику ту славу, которою онъ пользуется за границею. Цѣна этой картины въ розничной продажѣ для неподписчиковъ „РАДУГИ“ назначена въ 10 руб. за экземпляръ. Надняхъ премія „Радуги“ Юдиѳь будетъ выставлена въ нѣкоторыхъ магазинахъ и кіоскахъ Москвы, С.-Петербургѣ и нѣсколькихъ провинціальныхъ городовъ.

Подписная цѣна на „Радугу“ со всѣми безплатными приложеніями съ доставкою и пересылкою во всѣ города Россійской Имперіи на одинъ годъ.

5 РУБ.

Допускается разсрочка: при подпискѣ 2 рубля, затѣмъ три мѣсяца къ ряду по 1 рублю, но съ обязательствомъ исправнаго платежа. Подписавшіеся съ разсрочкою платежа получаютъ календарь по уплатѣ всей подписной суммы. Подписавшіеся до 15 декабря получаютъ художественный стѣнной календарь съ № 1-мъ „Радуги“, остальные подписчики—въ началѣ февраля, такъ какъ при постоянно увеличивающемся числѣ подписчиковъ редакція заранѣе не можетъ опредѣлить необходимое количество экземпляровъ.

За $1/_2$ года 3 р. За границею за 1 годъ 7 р. за $1/_2$ года 4 р.

Подписка принимается во всѣхъ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ, въ С.-Петербургѣ, кромѣ того у Ф. Петрикъ, Невскій пр., № 8. Гг. иногородные адресуютъ **Въ Москву въ редакцію журнала „Радуга“, Столешниковъ пер. д. Корзинкина.**

Редакторъ *Д. А. Мансфельдъ.* Издатель *Л. Метцль.*

Дозволено цензурою, Тифлисъ 3-го Февраля 1886 года. Типографія Канцеляріи Главнонач Гражд. час., Лорисъ-Меликовская у., д. каз.